

FOKPROGRAMMA KRAANSVLAK

Wisenten in de Kennemerduinen. FOTO'S OLAF KRAAK

REPORTAGE De wisent, de Europese bizon, stierf in 1927 uit in het wild. Nu leven er wereldwijd 7500 grazers, waarvan 26 in Noord-Holland.

De wisent graast graag in de duinen

Petra Modderkolk
OVERVEEN

Ecoloog Yvonne Kemp krijgt tussen een bosje naaldbomen een kudde wisenten in het vizier. "Dat kleintje heeft al hoorntjes zie je, dat is een kalf van vorig jaar", wijst ze aan. Al snel dartelt een kleiner kalf voorbij, pas een paar weken oud. Ook twee andere kalfjes huppelen met de kudde mee.

Op het eerste gezicht zijn uitwerpselen het enige teken van leven in het ruim 200 hectare grote Kraansvlak in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. In het droge duinlandschap ritselen blaadjes zachtjes door een lichte wind. Krekels laten zich horen. Mensen zijn er niet in dit afgesloten deel van het park.

Dit seizoen werden hier vier wisentkalfjes geboren. Het is het gevolg van een succesvol project om de bedreigde diersoort te redden. In 2007 werden de eerste drie wisenten, Europese bizons, in het Kraansvlak uitgezet. Met de nieuwe kalfjes bestaat de kudde nu uit 26 dieren. Een mooi aantal voor dit gebied.

Net als bij de Oostvaardersplassen, waar geen wisenten grazen, leven op het Kraansvlak verschillende grote grazers bij elkaar, waaronder konikpaarden en Schotse Hooglanders. Daar houdt de vergelijking op, want problemen zijn hier niet. Het gaat goed met de wisenten in de duinen. "We wilden ze niet bijvoeren. Dat uitgangspunt hebben we nooit hoeven wijzigen. Ze rooien het zelf", vertelt projectleider Kemp opgetogen. In de herfst doen wisenten zich te goed aan snacks die ze in het duingebied vinden, zoals eikels. Daar zitten veel eiwitten in waarmee ze de voedselarme winter doorkomen.

Ook reguleren Kemp en haar collega's de aantallen. Dieren geboren in het Kraansvlak worden af en toe uitgezet naar vergelijkbare projecten in Spanje en in 2016 in De Maashorst. Te veel wisenten is niet goed voor het welzijn van de dieren zelf en ook niet voor het gebied.

In het Kraansvlak hebben alle grote grazers hun eigen rol. Zo ook de wisenten. Hun toegevoegde waarde is het open maken van overwoerd duinlandschap. Vijftien jaar geleden dreigde het Kraansvlak dicht te groeien waardoor typische duingrassen verdwenen. Kemp laat een plek zien bezaaid met dode stammen van kardinaalsmutsen. De eerste jaren zijn de wisenten er enthousiast van gaan eten, totdat de bomen

omvielen. Geen ramp, integendeel. Nu hebben grassen weer de kans te groeien. En vanuit ecologisch oogpunt is het niet erg dat de kardinaalsmuts nu even niet op dit veld staat, legt Kemp uit.

Dan, bij het zogeheten Meertje van Burdet, veert Kemp op. "Als je goed luistert, hoor je geplons in het water. Je hoort ze vaak eerder dan je ze ziet." En jawel, aan de overkant staat een wisentkoe met haar poten in het water. Achter haar tussen de bomen wordt een kudde van zo'n zeven beesten zichtbaar. Met een hoorbare krak breken ze takken af. "Als je dat hoort, weet je zeker dat het om een wisent gaat", zegt de ecoloog. "Damherten kunnen met hun gewei ook lawaai maken, maar niet zo luid als dit."

Niet alleen door te grazen, ook met hun typische gedrag helpen de wisenten andere soorten. Ze nemen namelijk graag een zandbad en rollen dan over de grond om hun vacht te verzorgen. Zo ontdoen ze zich van teken en vliegen of van hun wintervacht. Op die plekken verdwijnt de begroeiing. Al die kleine zandbakken zijn goed voor bijvoorbeeld de zandhagedis en de graafwesp.

De kudde met kalfjes draait zich om en verdwijnt het bos in. "We breken niet zomaar door de kudde heen, dat weten zij ook wel." Toch, zegt Kemp: "Als mensen te dichtbij komen, gaan ze er liever vandoor. Het zijn tenslotte wilde dieren."

NOG STEEDS EEN BEDREIGDE DIERSOORT

In 1927 stierf in de Kaukasus de laatste wilde wisent. Wel leefden er toen nog zo'n vijftig wisenten in gevangenschap. In de jaren vijftig konden de beesten door een fokprogramma worden uitgezet in de natuur in Polen. Zo zijn er meer projecten zodat de beesten rustig in aantal kunnen toenemen. Nu leven er wereldwijd ongeveer 7000 wisenten, waarvan ruim 4500 in natuurgebieden als het Kraansvlak. Naast dit gebied leven in Nederland wisenten op De Veluwe en in De Maashorst. Daarmee is de wisent nog steeds een bedreigde diersoort. Het gaat niet alleen om aantallen, legt Kemp uit. Ook genetische diversiteit is belangrijk. Daarom wisselt het Kraansvlak van tijd tot tijd dieren uit met andere wisentprogramma's.